

29.1.2020

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

PÄÄTÖS, JOSTA VALITETAAN

Vantaan kaupunginvaltuuston 16.12.2019 tekemä päätös (17 §) Lehmustontien (002288) asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sekä tonttijaon hyväksymisestä.

MUUTOKSENHAKIJAT

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry, Vantaa

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Helsinki

PROSESSIOSOITE

Erityisasiantuntija Tapani Veistola,

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Itälahdenkatu 22 b A

00210 Helsinki

Puhelin 0400 615 530

uusimaa@sll.fi

VAATIMUKSET

Vaadimme, että Helsingin hallinto-oikeus kumoaa Vantaan valtuuston päätöksen hyväksyä Lehmustontien asemakaava ja asemakaavan muutos maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja 54 §:n sekä luonnonsuojelulain 47 §:n vastaisena seuraavien aluevarausten osalta:

- erillispientalojen korttelialue AO 88026
- erillispientalojen korttelialue AO 88028,
pois lukien rakennetut tontit varauksen länsiosassa
- edellä mainittuihin varauksiin liittyvät uudet katualueet
(Kiurun kierto, Vilho Reiman polku)

Lisäksi vaadimme alueelle töidenaloittamiskieltoa muutoksenhaun käsittelyn ajaksi.

PERUSTELUT

Lehmustontien asemakaavassa on nähdäksemme laiminlyöty maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n edellyttämä merkittävien luontovaikutuksien selvitysvelvoite. Tämä on johtanut merkittävien luontotyyppi- ja lajistoarvojen tunnistamatta jäämiseen ja tällaisia arvoja sisältävien alueiden päätymiseen rakennusvarausten alle. Tämä ja Tussinkosken luonnonsuojelualueeseen kohdistuvat merkittävät haitat johtavat yhdessä tilanteeseen, jossa luonnonympäristöjen erityisiä arvoja heikennetään ja hävitetään asemakaavan sisältövaatimusten (maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n) vastaisella tavalla.

Lisäksi kaavaprosessin loppuvaiheessa on sivutettu kaavoittajan tietoon saatettu tieto lahokaviosammalen esiintymisestä kaavan rakentamisvarauksilla, mikä johtaa siihen, että kaava on myös luonnonsuojelulain 47 §:n vastainen.

1 Selvitysten ja vaikutusarviointien riittämättömyys sekä keskeisten lajistotietojen huomiotta jättäminen

1.1 Luontoselvitysten puutteet

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että kaavan laadinnan tai kaavaan tehtävien muutosten yhteydessä selvitetään sen mahdolliset merkittävät vaikutukset myös luonnonympäristöihin. Keskeisten selvitysten ja vaikutusarviointien tulee myös olla osallisten ja päätöksentekijöiden tutustuttavana ja kaava-aineiston osana viimeistään kaavaehdotuksen nähtävilläolon aikana sekä päätösvaiheessa.

Lehmustontien asemakaava-alueelta puuttuu pääosa sellaisista selvityksistä, joita tällaisella metsäisellä alueella tulisi luontotyyppien ja lajiston osalta tehdä. Selvitystiedon heikkous koskee erityisesti niitä osa-alueita, joihin kaavassa osoitetaan muuttavaa maankäyttöä.

Merkittävä osa kaaselostuksen luontotieto-osaa koskettaa jo vuonna 2017 suojelualueeksi perustettua Tussinkosken luonnonsuojelualueetta sekä kaava-alueen ulkopuolelle jäävää Vierumäen metsää. Selvitysaineistoista puuttuvat mm. kuviotasoiset selvitykset alueen kasvillisuudesta ja eri luontotyyppien esiintymisestä rakennettavaksi esitetyillä metsäalueilla. Tätä keskeistä puutetta eivät korvaa Vantaan yleiskaavan uusinnan yhteydessä tehty sinänsä laadukas ekologisten yhteyksien selvitys eikä varsinkaan kuviotietopoiminta Vantaan kaupungin omistamien maiden vanhasta, mm. kasvupaikkatietojen osalta virheellisestä metsätaloussuunnitelmasta.

Varsinaiisiin maastoselvityksiin perustuvaa selvitysvelvoitetta ei voi kiertää myöskään tukeutumalla pohja-aineistojen laadusta täysin riippuvaiseen Zonation-analyysin tuloksiin. Sen tietojen mukaan hankealueen merkittävimmät monimuotoisuusarvot sijoittuvat jo perustetulle Tussinkosken suojelualueelle. Johtopäätös on itsestään selvä tilanteessa, jossa suojelualueen luontoarvot on tutkittu huomattavan hyvin ulkopuolisiin alueisiin nähden ja lisäksi itse analyysijärjestelmä painottaa yhtenä luontoarvona perustettuja suojelualueita.

Lajistopuolelta selvittämättä on jätetty rakentamisalueiden osalta niin putkilokasvit, linnut, lepakot kuin kaikki lahottajalajit lahokaviosammalta lukuun ottamatta.

Lahokaviosammaltiedon osalta kaava tukeutuu Olli Mannisen

lahokaviosammalselvitykseen vuodelta 2017. Sen osalta ei kuitenkaan avata tarkemmin selvityksen kohdentumista. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin kysytyä

tehdyn selvityksen kohdentumisesta Manniselta, häneltä saatiin 24.11.2019

sähköpostivastaus, jonka mukaan: *”Huuhkajamäen pohjoisrinnettä juoksin nopeasti läpi, muuta en. LKS-selvitystä ei siis ole varsinaisesti tehty mitenkään kunnolla”*.

Mannisen viestissä mainittu Huuhkajamäen pohjoisrinne on kaava-alueen länsiosan luoteisreunaa, johon ei yleiskaavan virkistysaluevarauksen takia ole missään vaiheessa edes kohdistunut rakentamispainetta. Mannisen viesti vahvistaa sen, että kaavaselostuksessa mainittu lahokaviosammalselvitys on tehty vain vähäisellä osalla kaava-aluetta. Mannisen kaava-alueen ulkopuoliseen Vierumäen metsään pääosin kohdistunut lahokaviosammalselvitys on aikanaan tehty irrallaan Lehmustontien asemakaavaprosessista, mikä selittää sen, miksi lajille soveliaita asemakaavaan kaavailtuja rakentamisvarauksia ei ole selvitetty lahokaviosammalten osalta kaupungin toimesta. Tämä ei kuitenkaan oikeuta käyttämään yhdessä hankealueen nurkassa tehtyä lahokaviosammalselvitystä sellaisessa muodossa, josta osalliset ja päättäjät saavat vaikutelman siitä, että kaava-alueella on tehty koko alueen kattavan selvitys. Kyseinen ongelmallinen menettelytapa on Vantaan kaupungin alueella tavallinen ja sen laillisuus on ilmeisen kyseenalainen tilanteessa, jossa maankäyttö- ja rakennuslain 9 § nimenomaan edellyttää selvitysten ja vaikutusarviointien tekemistä koko siltä alueelta, johon vaikutuksia voi kohdentua.

1.2 Uuden lahokaviosammalta koskevan tiedon huomioimatta jättäminen

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri sai 5.12.2019 tietoja lahokaviosammalten selvittämiseen kouluttautuneelta luontoharrastaja Ida Korhoselta. Hän oli selvittänyt 25.11.2019 tehdyllä maastokäynnillä (liitteet 1-2) lahokaviosammalten esiintymistilannetta niillä Lehmustontien asemakaava-alueen rakentamisvarauksilla, jotka rajoittuvat Tussinkosken suojelualueeseen.

Lajin ekologiasta saatujen lisätietojen perusteella lahokaviosammalta on nykyisin mahdollista tunnistaa jo ns. protoneemavaiheessa eli ilman lopulliseen muotoonsa kasvanutta itiöpesäkkeellistä yksilöä. Korhosen maastokäynnin tuloksena Lehmustontien kaava-alueen itäosan rakentamisvarauksilta (AO 88026, AO 88028 sekä näihin liittyvät uudet katuvaraukset) paikallistettiin peräti 16 lahokaviosammalen protoneemavaiheen esiintymää.

Nämä uudet tiedot vahvistavat, että aiemmat selvitykset ovat olleet riittämättömiä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri toimitti havaintotiedot Lehmustontien kaavoituksesta vastaavien kaavoittajien (Vesa Karisalo, Mari Jaakonaho) sekä Uudenmaan ELY-keskuksen virkamiesten (Ilpo Huolman, Kirsi Hellas ja Jani Seppälä) tietoon perjantaina 13.12 klo 11 suojeluasiantuntija Keijo Savolan lähettämällä sähköpostilla (liite 3). Tässä viestissä oli tieto lajin esiintymisestä alueella sekä karttarajaus. Tätä tietopohjaa täydennettiin vielä lauantaina 14.12. viestillä, jossa oli ilmakuvapohjalla havaittujen esiintymien sijainti sekä excel-tiedostossa esiintymien tarkat koordinaatit. Mitään vastausta yhdeltäkään vastaanottajista ei saatu. Kaava vietiin maanantaina 16.12 klo 18 jälkeen valtuuston käsittelyyn ilman, että aineistossa olisi ollut mukana ko. tieto alueen itäosan rakentamisvarausten merkittävästä lahokaviosammalakeskittymästä.

Olennaista merkitystä kaavaprosessin laillisuuden kannalta on sillä, että alueen itäosan metsien todettua merkitystä lahokaviosammalen kannalta ei kaupungin virkamiesten toimesta tuotu valtuuston tietoon. Kaavaselostukseen ja muuhun päätösaineistoon sisältyvä lahokaviosammaltematiikan käsittely on omiaan luomaan vaikutelmaa siitä, että lajin suojelu on kaavassa huomioitu asiallisesti. Tätä vaikutelmaa on luotu mm. lisäämällä kaava-alueen länsiosaan Huuhkajamäen virkistysalueelle pieni suojelualue lahokaviosammalille, joka ei todellisuudessa vastaa sitä laajempaa kaavan aluetta, jolla lahokaviosammalta esiintyy merkittävästi.

Katsomme siten, että asemakaavasta tehty päätös, jossa ei ole huomioitu edellä selvitettyjä ja päätöksentekoon olennaisesti vaikuttavia tietoja maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti, ei ole lainmukainen.

2 Asemakaavan sisältövaatimusten vastaisuus

2.1 Kaavan vaikutus Tussinkosken luonnonsuojelualueeseen

Olemassa olevia suojelualueita on syytä lähtökohtaisesti pitää maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:ssä tarkoitettuina luonnonympäristön erityisinä arvoina, jolloin suojelualan arvojen pidempiaikaista säilymistä heikentävä kaava voidaan asiaperusteilla nähdä sisältövaatimusten vastaisena. Katsomme, että Lehmustontien kaavaprosessin yhteydessä ei ole riittävästi arvioitu kaavaratkaisun vaikutusta Tussinkosken suojelualan luontoarvoihin.

Kaavassa esitetään rakentamista suoraan Tussinkosken luonnonsuojelualueeseen rajautuen. Rakennettavilla alueilla (AO 88026, AO88028) on samoja biotooppeja (melko lahoppuustoisia lehtoja ja lehtomaisia kankaita), joita on myös suojelualueella. Tällaisten tärkeiden tukialueiden rakentaminen suoraan kooltaan melko pienen (15,4 ha) suojelualan kylkeen heikentää myös suojelualan kykyä ylläpitää lajistoon liittyviä suojeluarvoja tulevaisuudessa. Suojelualan vireisten metsien melko kattava rakentaminen altistaa suojelualan myös entistä laajemmin nykyisten ja tulevien asukkaiden päivittäiseen lähivirkistyskäyttöön, mikä osaltaan lisää mm. lehtojen kulumista ja uusien polkujen syntyä alueelle.

2.2 Luontoarvoiltaan merkittävien lehto- ja kangasmetsien rakentaminen

Kaavan itäosan rakentamisvaraukset kohdentuvat merkittävilta osiltaan runsalahoppuustoisiin lehtoihin sekä lehtomaisiin kankaisiin. Lisäksi alueella on luontaisessa lehdottomis- ja metsittymiskehityksessä olevaa vielä puoliavointa aluetta, joka rauhaan jätettynä kehittyy muutamassa vuosikymmenessä lehtoarvoiltaan

merkittäväksi. Samat lahoppuustoiset lehdot ja kangasmetsät on todettu myös merkittäviksi erittäin uhanalaisen ja luonnonsuojelulain rauhoittaman lahokaviosammaleen elinalueiksi. Rakentaminen tällaisten luontotyyppi- ja lajistoarvoiltaan merkittävien metsien tilalle on asemakaavan sisältövaatimuksiin kuuluvien luontoarvojen vaalimisvelvoitteiden vastaista.

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys on kaavamuistutuksessaan (liite 4) todennut ja yksilöinyt yllä mainitut merkittävät metsäluontoarvot, mutta tämä ei ole johtanut niiden selvittämiseen tai huomiointiin Vantaan kaupungin virallisessa kaavaprosessissa.

3 Luonnonsuojelulain vastaisuus

Lahokaviosammaleen erityinen suojelutarve huomioidaan maankäyttö- ja rakennuslain ohella myös luonnonsuojelulaissa. Laji on luokiteltu uusimmassa (v. 2019) uhanalaisarvioinnissa erittäin uhanalaiseksi (EN). Se on muun muassa luonnonsuojelulain 46 §:n uhanalainen laji, luonnonsuojeluasetuksen liitteen 3 a mukaisesti koko maassa rauhoitettu laji sekä luonnonsuojelulain 47 §:n ja luonnonsuojeluasetuksen liitteen 4 mukainen erityisesti suojeltava laji.

Tämän lisäksi lahokaviosammal kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin. Luontodirektiivin liitteessä II lueteltujen lajien merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 47 § 5 momentin mukaan.

Poikkeuslupia lahokaviosammaleen erityisestä suojelutarpeesta ei valtakunnan tasolla ole täytäntöön pantu yhtäkään eikä Lehmustontien kaavaprosessissa poikkeuslupaa ole haettu Vantaan kaupungin toimesta. Lahokaviosammaleen erityinen suojelutarve maassamme käy ilmi myös oikeuskäytännössä. Helsingin hallinto-oikeus päätöksellään 19/0406/5 kumosi Espoon Ruukinrannan rakentamiseen myönnetyn poikkeusluvan nimenomaan sillä perusteella, että lahokaviosammaleen suojelun tila maassamme ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen, ei ollut riittävää varmuutta että lajin suojelutaso voisi säilyä suotuisana. Ottaen huomioon kaava-alueelle esitetyn maankäytön luonne, johon sisältyy erillispientalojen korttelialueita sekä näiden välisiä katuyhteyksiä, oikeudellisesti kestäviä perusteluja poikkeusluvalla tuskin edes löytyisi. Lajin rauhoitussäännöksistä poikkeaminen edellyttäisi muun muassa, että lajin suojelutaso säilyy suotuisana, mutta luontodirektiivin kannalta lahokaviosammaleen suojelutaso on epäsuotuisa.

Päätöksessään Puu-Kivistön aloituskorttelien asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sekä tonttijaon hyväksymisestä Vantaan kaupunginvaltuusto ei ole ottanut huomioon tiedossa olevia lahokaviosammaleesiintymiä alueella. Kaavan itäosan rakentamisvaraukset ovatkin tältä osin luonnonsuojelulain vastaisia.

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ja Uudenmaan piiri näin ollen katsovat, että lahokaviosammaleen luonnonsuojelulain mukainen erityinen suojelutarve ei ole toteutunut ja päätös on siten lainvastainen.

Lisätietoja

- luonnonsuojeluasiantuntija Keijo Savola, puhelin 045 652 1974, keijo.savola@gmail.com
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, puhelin 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi
- ympäristöjuristi Maria Westerman, puhelin 045 1140 088, maria.westerman@sll.fi

Suomen Luonnonsuojeluliitto

Uudenmaan piiri

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry

Kimmo Jääskeläinen

puheenjohtaja

Vesa Järvinen

varapuheenjohtaja

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Laura Räsänen

puheenjohtaja

Tapani Veistola

erityisasiantuntija

LIITTEET

Liite 1. Lehmustontien kaava-alueen itäosan lahokaviosammalhavainnot
(Ida Korhonen 25.11.2019)

Liite 2. Lehmustontien lahokaviosammalhavainnot syksyltä 2019
(excel-tiedosto, Ida Korhonen 25.11.2019)

Liite 3. Lehmustontien asemakaava-alueen lahokaviosammaltietojen toimituksen
saatesähköpostit Vantaan kaupungin kaavoittajille sekä Uudenmaan ELY-keskuksen
virkamiehille 13. ja 14.12.2019

Liite 4: Suomen luonnonsuojeluliiton Lehmustontien asemakaavaehdotuksesta antama
muistutus [https://www.sll.fi/app/uploads/sites/27/2019/10/Muistutus-Lehmustontien-
asemakaavaehdotuksesta.pdf](https://www.sll.fi/app/uploads/sites/27/2019/10/Muistutus-Lehmustontien-
asemakaavaehdotuksesta.pdf)